

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-99>

УДК 339.9:001.9]:007.738.5

ВАРІАТИВНІСТЬ КОРПОРАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ТРАНСФЕРУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

VARIABILITY OF CORPORATE SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL TRANSFER STRATEGIES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION OF INTERNATIONAL BUSINESS

Галенко Оксана Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0518-2144>

Поворозник Микола Юрійович

доктор філософії, докторант кафедри,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6345-4777>

Galenko Oksana, Povoroznyk Mykola

Vadym Hetman Kyiv National University of Economics

Стаття присвячена актуальним питанням щодо прав володіння потужними і не досяжними для інших суб'єктів міжнародної економіки виробничими, інвестиційними, технологічними, інноваційними, фінансовими, людськими, управлінськими й інституційними ресурсами, саме вони здобули в останні десятиліття репутацію найбільш інноваційних суб'єктів глобального бізнесу. Дані ресурси набувають свого яскраво концентрованого вираження у надпотужному трансформаційному опосередкованому впливі БНП на структурну динаміку процесів техноглобалізму способом методичного нарощування вартісних масштабів і диверсифікації корпоративних ДіР, так званого «злиття» корпоративних бізнес-структур з глобальними вартісними ланцюгами, а також розбудови ними сучасних екосистем відкритих інновацій, науково-технічних платформ і глобальних знанневих мереж. Останні не тільки генерують та впроваджують для багатонаціональних фірм часткові імпульсні подолання вузьких національних рамок інноваційної діяльності, але й формують міцний «каркас» транскордонного науково-технологічного обміну як специфічної сфери міжнародних економічних відносин та надважливого механізму впровадження у глобальні відтворювальні процеси найбільш прогресивних досягнень світової наукової думки.

Ключові слова: диверсифікація, цифровізація, цифрова міжнародна економіка, глобальна корпоративізація, корпоративні стратегії, науково-технологічна цифровізація.

The article is devoted to topical issues regarding the rights of ownership of powerful production, investment, technological, innovative, financial, human, managerial and institutional resources that are unattainable for other economic entities. In recent decades, BNPs have gained the reputation of the most innovative entities of global business. Formation in the first quarter of the XXI century. of the global model of the technological division of labor and the activation of the fundamental processes of technoglobalism are powerful drivers of increasing the scale and diversification of international scientific, technical and innovative cooperation. Despite the establishment of fairly extensive knowledge sharing channels in the global innovation system and the emergence of a large number of dynamically growing new companies in the non-monopoly sector of the economy in the global technological field, multinational enterprises are the main institutional platform for cross-border technology transfer. Their innovative activity, along with colossal value volumes and diversified sectoral structure of DiR, is currently characterized by sharp inter-firm competitive rivalry. This encourages companies not only to constantly modernize corporate strategies and business models, but also to build corporate ecosystems of open innovation with maximum adaptation of their own innovative developments to the needs of the local markets of base states and host countries, stimulation of global demand for their products, and involvement of the most trained and highly qualified workers and scientific

and technical personnel. They acquire their concentrated expression in the powerful transformational influence of BNP on the structural dynamics of the processes of technoglobalism in the way of increasing the value scale and diversification of corporate D&R, "embedding" corporate business structures in global value chains, as well as building them ecosystems of open innovations, scientific and technical platforms and global knowledge networks. The latter not only generate powerful impulses for multinational companies to overcome narrow national frameworks of innovative activity, but also form a strong "stable backbone" of cross-border scientific and technological exchange as a specific sphere of international economic relations and an overriding mechanism for the introduction of the most progressive achievements of world scientific thought into global reproductive processes.

Keywords: diversification, digitalization, digital international economy, global corporatization, corporate strategies, scientific and technological digitalization.

Постановка проблеми. Якщо розглядати проблематику статті під призмою майже третини від масштабів загальносвітових витрат на інноваційні дослідження і розробки, БНП ресурси є основними і безумовними світовими лідерами у їх фінансуванні та масовому промисловому-технологічному впровадженні результатів ДіР, що підштовхує світові корпорації до стрімкого інноваційного та цифрового прогресу а також міжнародного науково-технологічного обміну інтелектуальною власністю. Ключовою проблемою у даному питанні є те, що станом на тепер на багатонаціональні корпорації припадає близько 60-65% від всіх глобальних торговельних операцій, що мають відношення до об'єктів інтелектуальної власності та 80–84% капіталізації міжнародного ринку технологій. Завдяки цьому у сучасній світогосподарській системі формуються надпотужні високотехнологічні канали та важелі впливу на соціально-економічний розвиток не тільки держав базування їх материнських підрозділів або корпорацій, але й приймаючих країн транскордонного трансферу знань і технологій локальним компаніям і організаціям, а також масштабованої імплементації субконтрактних й неакціонерних форм економічної діяльності у масштабованій сфері досліджень і високотехнологічних розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна наукова спільнота нині концентрує свою увагу саме на основних процесах впливу цифровізації на сферу інтелектуалізації та діджиталізації а також приділяє багато уваги дослідженню інноваційної діяльності на різних рівнях концептуальних площин, глобальної моделі технологічного поділу праці та активізації фундаментальних процесів сучасного світового техноглобалізму. Цей процес є рушійним драйвером нарощування масштабів і диверсифікації світового науково-технологічного й креативно-інноваційного співробітництва, і саме цьому питанню приділено увагу бататьох як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед яких можемо відзначити

Маршалл А., Каутський К., Іванов С., Марьясис Д., Кузнець С., Шумпетер Й., Тарасов І., Павлов К., Конверського А. Є., Кивалова Т. С., Карасюк В., Лукияненко Д., Столярчук Я. та багато інших [2, с. 172].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В наш час утримання багатонаціональними компаніями своїх лідерських конкурентних позицій на глобальному світовому ринку за умов значного загострення міжнародної конкуренції і посилення турбулентності світогосподарського розвитку є надзвичайно важливим і водночас актуальним питанням яке потребує нагального і безвідкладного вирішення. На практиці його неможливо вирішити без впровадження ресурсів БНП та ефективних корпоративних стратегій науково-технологічного обміну. Справа в тому, що сприятливі для корпоративних ДіР внутрішні умови функціонування національних технологічно-інноваційних систем (нормативно-правові, організаційно-економічні, податкові, адміністративні, виробничі, соціальні та інші) є необхідною, але все ж недостатньою умовою для утримання підприємницькими та державними і бізнес-структурами конкурентного лідерства на національному ринку. Більше того, у довгостроковій та широко-масштабованій перспективі навіть успішні в минулому звичні традиційні виробничі, інвестиційні, правові, маркетингові, інституційні і, особливо, інноваційні корпоративні стратегії можуть ставати менш ефективними, і це також є однією з проблематик сьогодення, якщо не орієнтуються на ключові векторні тренди розвитку техноглобалізаційних процесів, то на виході матимемо негативну тенденцію розвитку даних векторів в глобальному так і в локальному масштабі. Як приклад, зокрема пропонується розглянути Японію, котра в останні десятиліття на превеликий жаль втрачає свої лідерські позиції у глобальних міжнародних інноваційних процесах, навіть попри друге після США місце у світовому рейтингу за кількістю сучас-

них країн - інноваторів (26-28% їх загальносвітової кількості).

Головним пріоритетним питанням також є – стрімке та ефективне реалізування БНП корпоративних стратегій науково-технологічного обміну тими ресурсами та знаннями, які здатні забезпечити якісне відтворення технологічного базису виробництва та організаційної системи ринкових бізнес-операцій. Саме на тлі розгортання процесів техноглобалізму в сучасних реаліях зазначені процеси вимагають від БНП реалізації відповідних якісно та кількісно нових стратегій науково-технологічного обміну, які здатні акумулювати навколо себе всі ефективні та дієві бізнес-моделі організації виробничої, фінансової, збутової, й інвестиційної діяльності, розподілу ресурсів та врегулювання матеріально-речових потоків. Одночасно дані стратегії мають також забезпечувати неухильне накопичення корпоративних технологічних портфелів та розв'язання фірмами широкого спектру завдань інноваційного розвитку у динамічно змінному й умовно агресивному глобальному конкурентному середовищі. Цілком логічно, що досягнення багатонаціональними фірмами вище зазначених стратегічних цілей актуалізує питання щодо активізації науково-дослідної діяльності їх зарубіжних філій як форми прояву інтеграції технологічних переваг БНП і переваг їх розміщення в усіх приймаючих країнах світу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головними цілями статті є успішне і масштабне нарощування сучасними компаніями конкурентоспроможної інноваційної продукції, ефективної розбудови глобальних інноваційних мереж та підвищення їх ринкового конкурентного статусу, що є життєво необхідним для забезпечення раціонального використання інноваційного фінансування та його спрямування у найбільш перспективні, з погляду секторальної спрямованості глобального інноваційного прогресу, та прибуткові, з позицій рентабельності інвестиційних капіталовкладень в науково-дослідні програми і високотехнологічні проекти.

Завдання статті полягають у наступному:

– по-перше, у концентрації інноваційних прагнень до БНП, щодо їх конкурентного розвитку: суттєвому зниженні трансакційних витрат і підвищенні якості продукції, організації ДіР і комерціалізації результатів їх діяльності, створенні ноу-хау і подоланні бар'єрів виходу на нові ринкові сегменти та ніші, стабілізації економічного становища та зменшенні термінів логістичних поставок;

– по-друге, впровадження БНП гібридних стратегій науково-технологічного обміну у глобальних перспективах характеризується різномірним характером, одночасно охоплюючи систему ресурсного забезпечення фінансових операцій, ринковий збут товарів і послуг, чинні організаційні структури та підрозділи;

– по-третє, на тлі масового поширення технологічного глобалізму зазначені процеси вимагають від БНП реалізації відповідних гібридних стратегій науково-технологічного обміну або злиття, здатних сформулювати ефективні бізнес-моделі організації їх виробничої, фінансової збутової, логістичної й інвестиційної діяльності, ефективного розподілу ресурсів та врегулювання матеріально-речових потоків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історично так склалося, що піонерами у сфері інтернаціоналізації науково-дослідної діяльності БНП були втягнуті корпоративні ДіР прикладного характеру діяльності. Вони були або тісно інтегровані у традиційний виробничий процес зарубіжних підрозділів БНП, або становили невід'ємний структурний компонент їх цілісної системи [6]. Наступними за прикладними ДіР крокували траєкторією інтернаціоналізації корпоративні розробки та інноваційні дослідження, що були зорієнтовані на адаптацію отриманих зарубіжними філіями високих технологій до споживчих потреб та стандартів більш локальних ринків приймаючих країн [1, с. 8]. І нарешті, останніми але не менш важливими, до всезагального інтернаціоналізаційного процесу підключились дослідження і розробки БНП, спрямовані на максимальне використання зарубіжних науково-дослідних кадрів та інших переваг розміщення. Цей процес ознаменував собою еру фундаментального прогресу глобальної фрагментації сфери послуг в частині продукування тогочасних знань та можливостей, їх комерціалізації та глобального спіловеру.

Отже, конкретизуємо й охарактеризуємо найбільш відомі і впізнані у глобальній бізнес-практиці корпоративні стратегії науково-технологічного обміну БНП. У їх загальному концептуальному розумінні та з урахуванням цільової мотивації багатонаціональних організацій щодо використання результатів корпоративних ДіР слід віддати перевагу креативно-інноваційній та пристосовницькій стратегії технологічного трансферу [4]. Що стосується креативних інноваційних

стратегій, то вони зорієнтовані на поглиблене якісне удосконалення сучасних управлінських структур БНП, формування ними якісно нових, принципових, більш ефективних та трудомістких моделей цифровізації бізнес-структур, розроблення універсальних аналітично-синтетичних шаблонів для вирішення конкретних науково-технічних задач, а також розвиток чинних корпоративних систем створення матеріальних цінностей. Маємо зазначити, що сучасні креативні стратегії набувають принципово нового значення при розробленні БНП на тлі впровадження більш радикальних і вибухових технологій, тобто створенні якісно нових, креативно-інноваційних не відомих раніше за споживчими характеристиками товарів і послуг, здатних формувати якісно нові ринкові і споживчі сегменти та ніші ринків, а також концепції подальшого розвитку продукції, навіть за умов непередбачуваності ринкового попиту, рівня інфляції величезних ризиків інноваційної діяльності та колосальних інвестиційних капіталовкладень у розвиток нових секторів економіки [6].

Не дивно, що саме роль креативних інноваційних стратегій багатонаціональних фірм найбільшою мірою зростає за саме за умов розбудови секторів нових технологічних можливостей та компетенцій, непередбачуваних проривів в науці і техніці, заснованих на нетрадиційних, революційних, концептуальних ідеях і гіпотезах ДіР товарів і бізнес-процесів [7, с. 860]. Як приклад наведемо, зокрема, корпорацію Dell, яка свого часу розробила принципово нову, революційну на той час операційну архітектуру, що забезпечила їх значне зменшення часового розриву між одержанням замовлення на виробництво продукції з більш ніж десятиденного періоду до одного дня. Зазначена, без перебільшення новітня, радикальна інновація відкрила неабиякі можливості для Dell запустити принципово нову, раніше не відому, бізнес-модель постачання продукції споживачам без дистрибуційних витрат на трансакції, і це був дійсно прорив.

Наступної хотілося б відзначити захисну інноваційну стратегію, що в своїй діяльності спрямована на протидію БНП компаніям-конкурентам з метою проникнення на завойовані ними ринкові сегменти та ніші з аналогічною чи суттєво удосконаленою продукцією, підвищення рівня технологічної стійкості, розміреності, вбудованості, утримання і зміцнення завойованих конкурентних позицій на міжнародних ринках [1, с. 25]. Це досягається на

основі нарощування багатонаціональними компаніями та транснаціональними організаціями масштабів внутрішньо-фірмових ДіР за рахунок самофінансування та корпоративних науково-дослідних лабораторій і центрів, додаванню до своїх інвестиційних портфелів нових креативних стартап-проектів, підтримання ключових фірмових компетенцій в рамках організації, а також переважного застосування отриманих інноваційних результатів материнськими і дочірніми структурними компаніями по всьому світу. Водночас український низький рівень залучення БНП у пошук технологій на відкритому ринку суттєво звужує ресурси їх конкурентного розвитку, спричиняє певну науково-технічну автаркічність, що справляє український негативний вплив на внутрішньо-фірмові процеси управління корпоративними технологічними портфелями [8].

Далі пропонується до розгляду корпоративна стратегія інноваційної імітації, вона має на меті зміцнення та закріплення багатонаціональними компаніями ринкових позицій на основі простого копіювання результатів ДіР своїх основних конкурентів [2, с.183]. За умов володіння БНП достатніми для широкого виробництва і ринкового збуту скопійованих товарів, або товарів замінників ресурсними можливостями та застосування інструментів агресивного і швидкоплинного маркетингу дана стратегія здатна згенерувати для фірм великі конкурентні переваги і закріпити їх позиції на ринку. Не випадково, до реалізації імітаційної стратегії найчастіше вдаються фірми-новачки, стартап-проекти (тобто компанії, раніше не були представлені та тому чи іншому ринковому сегменті або ринковій ніші); постійні оператори ринку, які, відчуваючи наростаючий конкурентний тиск з боку інших економічних суб'єктів ринку, вирішують імітувати їх науково-технічні розробки, а також корпорації системи роздрібної торгівлі, які презентують великі торговельні мережі та володіють достатніми матеріальними і нематеріальними ресурсами для імітації найбільш комерційно успішних брендів [5, с. 103].

Сучасні глобалізаційні умови великомасштабного виробництва БНП промислового обладнання актуалізують ще одну доволі поширену на сьогодні корпоративну стратегію їх науково-технологічного обміну – стратегію безпосереднього реагування на запити й інтереси споживачів. Цей тип стратегії технологічного трансферу найчастіше застосовують представництва і дочірні компанії сучасних високотехнологічних БНП, яким

делеговані функціональні повноваження у сфері виконання індивідуальних ДіР для великих бізнес-структур монополістичного сектору міжнародної економіки. Останні зазвичай мають повну господарську та фінансову незалежність, вони здатні оперативно реагувати на глобальні виробничі потреби та спроможні у максимально короткі терміни часу та на глибокому системному рівні адаптувати корпоративні виробничі й інноваційні бази до технологічних параметрів виконуваних науково-технічних замовлень. Основні їх етапи діяльності охоплюють промислові розробки і ринковий збут результатів ДіР, тоді як весь сукупний обсяг корпоративних досліджень і розробок виконується спеціалізованими структурними підрозділами самих БНП. У такий спосіб їх представництва і дочірні компанії виводяться з-під дії ризиків революційно-технологічних процесів, що безумовно мають великий економічний ефект.

Наступною корпоративною стратегією науково-технологічного обміну БНП, є поглинаюча інноваційна стратегія. В основному вона зорієнтована на купівлю багатонаціональними фірмами на відкритому ринку готових до впровадження у масовому промисловому виробництві інноваційних розробок і винаходів, розроблених зовнішніми інноваційними компаніями, стартаперами, науково-дослідними центрами, технопарками та лабораторіями. З подібного механізму й випливають ключові відмінності поглинаючої стратегії від інноваційної стратегії наступального типу, а саме: ринковий статус багатонаціональних підприємств як кваліфікованих замовників, тобто кінцевих отримувачів готових науково-технічних рішень та пов'язаних з ними обладнання і професійних компетенцій. З подібного статусу впливає головна конкурентна перевага та відмінність поглинаючої інноваційної стратегії – мінімізація ризиків ранніх етапів фундаментальних досліджень, яка тим не менше значною мірою «розмивається» з причин переважного технологічного відставання представлених на відкритому ринку винаходів від найбільш проривних інноваційних рішень у тій чи іншій галузі знань [9, с. 42].

Яскравий приклад реалізації поглинаючої інноваційної стратегії демонструє нині корпорація Schlumberger. Вона, як відомо, бере активну участь у міжнародному технологічному трансфері каналами тісного науково-технічного співробітництва з більш, ніж 160 фірмами-партнерами (у тому числі з Total, Chevron, ExxonMobil, NNPC, NISOC та ін.)

та кількома сотнями університетів і коледжів з усіх куточків світу. Schlumberger, здійснюючи економічні операції у понад 80 державах, володіє біля 14 тис чинних патентів та має у своїй структурі понад 65 корпоративних науково-освітніх і технологічних центрів у різних галузях інженерних, математичних і технічних, прикладних наук. На основі надання університетам розробленого фірмовими спеціалістами програмного забезпечення у корпоративні ДіР активно залучається молодь з числа найталановитіших студентів та млоді науковці [1, с. 46]. Водночас завдяки розбудованій Schlumberger внутрішньо-корпоративній інноваційній мережі забезпечується навчання персоналу та широкий спіловер експертних знань, а також тісна коопераційна взаємодія науково-дослідних й інженерних кадрів у сфері розроблення високотехнологічних рішень за усіма ланками вартісного ланцюга (насамперед у сфері декарбонізації економічних операцій та диверсифікації корпоративного портфеля екологічних інновацій).

Інакше кажучи, забезпечення сучасними інноваційними БНП своїх лідерських позицій на високотехнологічному полі глобального ринку у діджеталізованому середовищі об'єктивно вимагає від них застосування не однієї з перерахованих вище стратегій технологічного трансферу «у їх чистому вигляді», а їх своєрідних комбінацій, або синергетичних поєднань, що дає підстави іменувати подібного роду стратегії як гібридні [3]. Принагідно відзначимо, що організаційно-економічні й інституційно- правові формати конвергенції у цих «гібридах» найбільш конструктивних елементів охарактеризованих вище стратегій внутрішньо-фірмового й екзогенного технологічного трансферу вектору залежать від їх цілей і пріоритетів у функціонуванні, рівня радикальності корпоративних ДіР, ступеня диверсифікованості зарубіжних філіальних мереж і науково-дослідних підрозділів БНП, рівня їх технологічного ресурсу, здатності корпорацій до швидкої модернізації та цифровізації виробничої системи, специфіки конкретних напрямів інноваційного та креативного розвитку БНП, рівня розвитку їх коопераційних відносин із зовнішніми партнерами тощо [9, с. 12].

Отже маємо всі підстави стверджувати, що гібридний тип корпоративних стратегій технологічного трансферу БНП максимально ефективно об'єднує різні його структурні компоненти й механізми, а саме: власні ДіР і купівлю готових технічних рішень на відкритому ринку.

тому світовому ринку; приватне, державне і венчурне фінансування і капіталовкладення інноваційних розробок; самостійні і спільні з партнерами ДіР; купівлю компаній-конкурентів чи придбання необхідних компетенцій; внутрішні дослідження і розробки у царині ключових компетенцій та активне просування потенційно перспективних напрямів ДіР за рахунок ресурсів фірм-партнерів й університетів, наукових парків, науково-дослідних центрів, платформ і лабораторій тощо [7, с. 876].

Висновки. З вище зазначеного можна зробити наступні висновки про те, що на сучасному етапі розвитку глобальні світові стратегії науково-технологічного обміну багатонаціональних організацій є сталою платформою та міцним матеріальним каркасом тісної технологічної конвергенції національних і регіональних економічних систем. Вони своєю чергою забезпечують формування у масштабах усього світогосподарського арсеналу розгалуженої мережевої науково-дослідної інфраструктури, що ефективно реалізує функції техніко-технологічного, інноваційного й інформаційного, інвестиційного, організаційного обслуговування світових інноваційних

процесів. Одночасно глобальні інноваційні стратегії БНП є концентрованим відображенням транснаціоналізації всього виробництва і нарощення капіталу як найвищої форми розвитку інтернаціоналізації міжнародних господарських процесів.

Саме такі техноглобалізаційні умови корпоративізації технологічного трансферу найчастіше висувають у число пріоритетних чинників формування конкурентного лідерства БНП реалізацію сучасних гібридних стратегій науково-технологічного обміну, які базуються на конвергентному поєднанні найбільш конструктивних та водночас асиметричних елементів традиційних стратегій технологічного трансферу. Це відкриває перед багатонаціональними організаціями широкі геоекономічні можливості одночасного застосування принципово різних його механізмів, тим самим забезпечує високий рівень гнучкості й адаптивності сучасних гібридних стратегій до турбулентних і мінливих умов технологічного глобалізму із максимальним залученням у науково-технологічний обмін БНП усіх можливих елементів та ланок генерування кардинально більшого об'єму прибутку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонюк Л., Ільницький Д., Барабась Д., Сандул М. Міжнародна конкурентна диспозиція національних систем вищої освіти. *Міжнародна економічна політика*. 2017. № 2. С. 7–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2017_2_3
2. Данилова К. (2017). Спадщина Д. Рікардо у XXI столітті: теорія порівняльних переваг крізь призму історико-інституціонального аналізу. *Історія народного господарства та економічної думки України*. Вип. 50. С. 172–208.
3. Ільницький Д. О. Глобальна конкуренція в науково-освітньому просторі : монографія. Київ : КНЕУ, 2016. 445 с.
4. Стратегії конкурентного розвитку у глобальній економіці: монографія / [А. М. Поручник, Я. М. Столярчук, А. М. Колот та ін.]; за заг. ред. А. М. Поручника та Я. М. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2016.
5. Antonelli C., Fassio C. The economics of the light economy: Globalization, skill biased technological change and slow growth. *Technological Forecasting and Social Change*. 2014. Volume 87. P. 89–107.
6. Balassa, B., Noland M. (1989). "Revealed Comparative Advantage in Japan and the United States". *Journal of International Economic Integration*. 4 (2): 8–22. doi: 10.11130/jei.1989.4.2.8
7. Coe D. T., Helpman E., 1995. International R&D spillovers. *European Economic Review*. Vol 39, pp. 859–887.
8. Nelson, R. R. (2008). Economic development from the perspective of evolutionary economic theory. *Oxford development studies*, 36(1), 9–21.
9. Rebertisch E. S., Ferretti M. A Knowledge-Based View of Technology Transfer in International Joint Ventures. *Journal of Engineering Technology Management*. 1995. Vol. 12. P. 1–25.

REFERENCES:

1. Antoniuk L., Ilnytskyi D., Barabas D., Sandul M. (2017) Mizhнародna konkurentna dyspozytsiia natsionalnykh system vyshchoi osvity [International competitive disposition of national systems of higher education]. *Mizhнародna ekonomichna polityka*. № 2. P. 7–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2017_2_3 [in Ukraine]
2. Danylova K. (2017). Spadshchyna D. Rikardo u KhKhl stolitti: teoriia porivnialnykh perevah kriz pryizmu istoriko-instytutsionalnoho analizu. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy* [The legacy of

- D. Ricardo in the 21st century: the theory of comparative advantages through the prism of historical-institutional analysis. *History of national economy and economic thought of Ukraine*. Vyp. 50. P. 172–208. [in Ukraine]
3. Ilnytskyi D. O. (2016) *Hlobalna konkurentsia v naukovo-osvitnomu prostori: [monohrafiia]* [Global competition in the scientific and educational space: [monograph]]. Kyiv: KNEU, 445 p. [in Ukraine]
  4. *Stratehii konkurentnoho rozvytku u hlobalnii ekonomitsi: monohrafiia* [Competitive development strategies in the global economy: monograph] / [A. M. Poruchnyk, Ya. M. Stoliarchuk, A. M. Kolot ta in.]; za zah. red. A. M. Poruchnyka ta Ya. M. Stoliarchuk. Kyiv: KNEU, 2016. [in Ukraine]
  5. Antonelli C., Fassio C. (2014) The economics of the light economy: Globalization, skill biased technological change and slow growth. *Technological Forecasting and Social Change*. Volume 87. P. 89–107. [in English]
  6. Balassa, B., Noland M. (1989). "Revealed Comparative Advantage in Japan and the United States". *Journal of International Economic Integration*. 4 (2): 8–22. doi:10.11130/jei.1989.4.2.8 [in English]
  7. Coe D.T., Helpman E., 1995. International R&D spillovers. *European Economic Review*. Vol. 39, pp. 859–887 [in English]
  8. Nelson, R. R. (2008). Economic development from the perspective of evolutionary economic theory. *Oxford development studies*, 36(1), 9–21. [in English]
  9. Rebentisch E. S., Ferretti M. A. (1995) Knowledge-Based View of Technology Transfer in International Joint Ventures. *Journal of Engineering Technology Management*. Vol. 12. P. 1–25. [in English]